

EEN LEVEN LANG POEP

Een leven lang poep

Rob van Loon

© 2018 Rob van Loon/ Uitgeverij U2pi

Titel: Een leven lang poep

Auteur: Rob van Loon

Uitgeverij U2pi BV, Den Haag

Website uitgever: www.uitgeveriju2pi.nl

Druk: Jouwboekdrukkerij.nl

ISBN: 978-90-8759-807-5

NUR: 600

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Inhoud

Inleiding	7
Hoe het begon	9
Dierenpark Wassenaar	11
Maar eerst nog even dit	14
Tijger op schoot	17
Zeeolifanten	21
De bel	25
Trein in de mist	27
Wolf in de tuin, gorilla in huis	37
Keuze maken is niet eenvoudig	39
Poep en bloed in riool	42
Baba en Zita	44
Rennen en weg	49
Hardhandige veren	51
Vallen en opstaan en meestal weer doorgaan	56
Dier en artsen	60
Ontmoeting	64
Giraffen	66
Dinsdagavond telefoon	75
De brief	80
De sluiting	87
Reis en afscheid of nog niet?	89
Status Quo	95
Schoenen door blad	98
Het laatste transport	104
Hoe verder	125
Opnieuw met mijn schoenen door de bladeren	127
Diergaarde Blijdorp	134
Schip in de haven	135
Olifanten	140
Dier versus bezoeker	141

Homo sapiens in de dierentuin	143
Poep	151
Naar en van het werk	155
Geur	162
Gefilosofer	164
Afscheid van twee dikke lieve dames	167
Werken met muziek	188
Bevallingen	192
Collega's	196
Van krabbel tot gedicht	201
Terug naar Mallorca	205
Ontslag	232
Vertrek	234
Zita, weerzien en afscheid	244
Laatste maal	247
Terug naar Wassenaar	254
Woord van dank	257

Inleiding

In dit boek beschrijf ik vanuit een persoonlijk standpunt en in alle eerlijkheid een aantal zaken uit mijn beroep als dierenverzorger. Die geweldige periode begon in juni 1968 en duurde tot 31 maart 2014 (officieel eigenlijk tot 29 juli 2016, want tot zolang stond ik op de loonlijst.) Deze lange periode is voornamelijk verdeeld over twee dierentuinen: Dierenpark Wassenaar en Diergaarde Blijdorp. Gedurende al deze jaren werd ik ook nog weleens “uitgeleend” aan een andere dierentuin in binnen- of buitenland, variërend van een week tot een paar maanden. Dit waren mede onvergetelijke herinneringen.

Die eerste woorden op papier zetten, dat was pas een belevenis. Gaandeweg het schrijven bemerkte ik dat mijn herinneringen een eigen leven gingen leiden. Ze sleurden me hardvochtig terug in de tijd. Net als herfstbladeren dwarrelden alle verhalen door elkaar. Soms was het moeilijk om binnen één verhaal te blijven, er waren zoveel raakpunten. Ook bemerkte ik dat emotionele verhalen zich voordrongen. Ergens logisch, ze hebben de grootste impact op me gehad. Maar ook de alledaagse zaken, irritante en humoristische gebeurtenissen streken om hun inbreng. Verder horen er tijdsbeelden bij het verhaal, vind ik. Het gaat over vroeger en nu, en mijn visie op al deze zaken. Want dat is wie ik ben. Welke selectie pas ik toe? Wat is eventueel wetenswaardig of leuk voor een buitenstaander? Is het wel lezenswaardig? Moet ik me toch laten leiden door gevoel? Nadenkend hierover wist ik eigenlijk toch wel het antwoord. Ik probeer u, lezer, mee te nemen, maar het is mijn verhaal.

Ook bemerkte ik dat hoe verder ik kwam, ik bijna alles weer herbeleefde. Soms met een glimlach, soms met een traan maar vooral met weemoed als ik aan al die fantastische dieren dacht. Zo moest het ook zijn, want het is mijn verhaal, mijn leven. Ik vertrouw een stukje aan u toe. De herinneringen die nu voor u liggen, spelen zich min of meer in chronologische volgorde af binnen een tijdsspanne van zo'n achtenveertig jaar. Tussen 1968 en 1987 in Dierenpark Wassenaar en van 1987 tot 2015 in diergaarde Blijdorp.

Het wordt tijd om echt bij het begin te beginnen. Ik hoop dat het u lukt om uit de soms chaotische brij van beschrijvingen en verhalen een beeld te vormen. Ik heb mijn best gedaan, maar ik blijf een dierenverzorger en geen schrijver.

Hoe het begon

De zomervakantie van 1968 naderde met rasse schreden en ik was naarstig op zoek naar een vakantiebaantje. Dierenpark Wassenaar leek me wel wat, destijds mede bekend om zijn botanische aanleg. Dat zou naadloos aansluiten bij mijn opleiding op de tuinbouwschool. Vol goede moed gingen we (ja 'we' want mijn grootvader had gehoord van mijn afspraak en nodigde zichzelf uit met het excuus: 'Daar ben ik al een tijd niet geweest' en hij mompelde ook nog iets over moreel support) via het Staatsspoor (het huidige Den Haag CS) met de bus naar Wassenaar. Daar aangekomen wandelden we over het volle parkeerterrein richting kassa. Ik weet nog dat hij een kaartje moest kopen, ik niet, want ik had een afspraak.

Aangezien we redelijk vroeg waren slenterden we op ons gemak via beren, tijgers, leeuwen richting de speeltuin waar ook het kantoor stond, zo was mij verteld. Op de afgesproken tijd klopte ik aan en stapte ik naar binnen. Helaas, na een weliswaar prettig maar voor mij teleurstellend gesprek, stond ik na tien minuten weer buiten. Er was geen vacature in de botanische sector. Wel voor leerling dierenverzorging, maar daar was een eindeloze wachtlijst voor. Mijn grootvader die pontificaal voor het kantoor op een bankje was gaan zitten, zag de teleurstelling op mijn gezicht toen ik het kantoor uitstapte.

'Nou vertel het maar', zei hij. Na mij aangehoord te hebben, keek hij me fronsend aan en zei: 'Ben je gek.' Voordat ik goed en wel kon reageren, draaide hij zich om en stapte het kantoor binnen. Even was ik perplex en wilde ik het liefst ter plekke door de grond zakken. Toch stapte ik ook maar naar binnen en hoorde hem daar de voor mij legendarische woorden

zeggen: ‘Fijn, dat is dan geregeld, mijn kleinzoon Robbert staat bovenaan de wachtlijst.’ Wat er daarna gebeurde of gezegd werd, weet ik niet precies meer. Wel weet ik nog dat er een week later een oproep in de brievenbus lag. Ik kon beginnen als leerling dierenverzorger.

Niemand kon ooit bevroeden dat die paar zinnen van mijn geliefde grootvader de start waren van een bijna 48-jarige loopbaan vol met dieren!

Dierenpark Wassenaar

1968-1987

De dierentuin werd in 1937 opgericht door Piet Louwman en later voortgezet door één van zijn zonen, Jan Louwman, en Hanneke Louwman, zijn echtgenote, die jarenlang de bezielende leiding vormden van het dierenpark. De dierenpopulatie van het park bestond in de beginjaren vooral uit vogels. Iets later kwamen er olifanten, tijgers en vele hoefdieren bij. Wat vervolgens al snel uitgebreid werd met een grote collectie apen en mensapen. Uiteindelijk had het dierenpark wel 3500 dieren. Eén van de charmantste eigenschappen, vond ik persoonlijk, was dat de verblijven als het ware lagen rondgestrooid in een bosrijke omgeving.

In Wassenaar had men vele opmerkelijke successen met het fokken van bedreigde diersoorten. Om er enkele te noemen: in 1979 werd de eerste laaglandgorilla in Nederland geboren en in 1982 de eerste bonobo (hiermee was Wassenaars Dierenpark de zesde tuin ter wereld die met alle mensapensoorten fokte). In 1980 werden vier cheeta's geboren, ook een unicum. Nog vele andere unieke geboortes en kweekresultaten vonden voor het eerst in Nederland, of zelfs voor het eerst in Europa, plaats in Dierenpark Wassenaar. De dierentuin sloot zijn deuren voor het publiek op één december 1985. Ik bleef er werken tot de laatste dieren waren vertrokken, de zomer van 1987.

Het begint nu echt

Maandag 5 augustus 1968 was mijn proeftijd van twee maanden voorbij. Ik kwam in vaste dienst. De eerlijkheid gebiedt me om te zeggen dat ik wel twijfelde of ik dit echt wilde. Die twijfel werd voornamelijk gevoed door de weinig motiverende en zware arbeid die ik in die twee maanden had moeten verrichten. Elke dag alleen maar kooien ompspitten, gaas teren en zware vrachten hooi of stro lossen. Ieder contact met de dieren was absoluut verboden. Maar vanaf de vaste aanstelling ging dat veranderen, was me beloofd. Ik zou als leerling dierenverzorger dagelijks meelopen bij de roofdieren. Daar klampte ik me bij twijfel ook aan vast. Eindelijk mocht ik achter de schermen komen!

Onder leiding van mijn nieuwe collega Ed stapte ik voor de eerste keer het leeuwengebouw binnen. Gelijk werd ik getroffen door een verschrikkelijke ammoniaklucht die me zowat mijn adem benam. Binnen luttele tellen stroomden de tranen over mijn wangen, ik schaamde me dood. Ed keek me lachend aan, en zei: 'Over een tijdje merk je de lucht echt niet meer.'

Ik knikte maar dacht: ik geloof er niets van dat je hieraan went. Terwijl ik quasinonchalant de tranen wegveegde, probeerde ik zo goed mogelijk om me heen te kijken. Aan beide zijden van de brede gang waar we stonden, bevonden zich een aantal binnenverblijven. Aan de ene kant verblijven voor leeuwen en panter's die vrij ruim waren en zich op zo'n anderhalve meter van de grond bevonden. Aan de andere kant waren kleinere en lager gesitueerde verblijven voor cheeta's en hyenahonden. Gebiologeerd bekeek ik alle dieren, sommige

keken ongeïnteresseerd terug.

‘Les nummer één,’ zei Ed, ‘nooit, maar dan ook nooit te dicht bij de leeuwenverblijven gaan staan! Ze kunnen, als ze willen, minstens tot hier met hun poot door de tralies,’ en hij wees met zijn handen een halve meter vanaf het hok aan. Met nog meer ontzag bekeek ik de dieren.

De rest van de dag verliep als in een roes. Overal kwam ik samen met Ed: kraagberen, zeeleeuwen, roofvogels, panterhuis, tijgerhuis, kleine kattengalerij en de slagerij. Dat laatste, de slagerij, was wel even slikken. Enorme hoeveelheden bot en vlees moesten daar bijna dagelijks klein gehakt worden. Ed zei dat er regelmatig hele of halve koeien werden binnengebracht. ‘Maar ook dat went erg snel,’ zei hij erbij. Ik kon het me moeilijk voorstellen maar wilde hem graag geloven. Want al op die eerste dag merkte, nee voelde ik, dat het iets magisch had zo dicht bij deze dieren te zijn. Ooit hoopte ik daar iets van te gaan begrijpen.

Maar eerst nog even dit...

Tijdsbeelden

Wandelend door de dierentuinen uit het verleden was meestal het eerste bij binnenkomst wat de aandacht trok, dat nagenoeg iedere tuin wel een papegaaienlaantje had. Gezeten op hangende beugels zaten deze dieren, met kettinkje aan de poot, een bakje zonnepitten en water, doelloos de dag uit. Weinig mensen maakten zich daar druk over. Dierentuinen zo'n vijftig jaar geleden en nu. Je ontkomt niet aan clichés. Is er veel veranderd? Ja veel... Of toch weer niet? Los van de wezenlijke veranderingen is het toch ook een persoonlijke perceptie. Want een ieder kleurt zijn eigen verhaal en dit is, zoals eerder vermeld, een klein stukje van mijn beleving.

Ik begon eind jaren zestig in Dierenpark Wassenaar, zonder gezegend te zijn met enige kennis van exotische dieren, voor een salaris van zo'n 38 gulden schoon (17,25 Euro) per week. En dat waren dan weken van zes dagen van acht tot acht. Na twee maanden kreeg ik opslag van 5 gulden (2,60 Euro!) Plus een vaste aanstelling. Na deze voor mij heugelijke mededeling liep ik zowat buigend en achteruitlopend het kantoor uit! Zo blij was ik!

In de beginmaanden was je contact met de dieren vaak niet meer dan dat wat de gemiddelde bezoeker had. Na een aantal maanden mocht je nachthokken gaan mesten en boenen. Uiteraard beschikte je nog niet over eigen sleutels. Ook werd je niet echt aangenomen op eventuele aanwezige dier-technische kennis (althoewel het soms hielp te vermelden dat je thuis een hond, kat of konijn had). Het ging er voornamelijk om, of je (bewezen) hard kon werken. Door deze summiere

selectie kon het aantal avontuurzoekers en bijzondere mensen een bijkomstige bron van ergernis of vermaak zijn. Variërend van iemand die je de eerste dag zittend aantrof in het pinguïnbassin, omdat ze hier beter contact met deze dieren dacht te maken, tot mensen die bij de eerste aanblik van de slagerij al kotsend en huilend weer naar de poort liepen.

Emancipatie bestond al een aantal jaren maar dieren-tuinen waren nog echte mannenbolwerken. Vrouwelijke verzorgsters waren zeldzaam, maar door de opkomst van het feminisme veranderde er, gelukkig vond ik, ook wezenlijk iets in het personeelsbeleid. Er werden steeds meer vrouwen aangenomen. Desondanks was er vooral in de beginjaren ongelijkheid tussen mannelijke en vrouwelijke verzorgers, in het bijzonder qua salariering. Maar wat, los van de gezelligheid met vrouwelijke collega's, mij juist heel vaak heeft getroffen, is hun omgang met de dieren. Dames voelen bijvoorbeeld minder schaamte in het spontaan praten tegen 'hun' dieren en leggen vaak beter contact. Mannen hebben meer de neiging eerst om zich heen te kijken of er geen collega staat voordat ze een verhaal tegen het dier afsteken. Iets waar ik me niet veel bij voor kon stellen, daar ik regelmatig zelf door vooral nieuwe collega's juist wegens mijn eindeloos gekeuvel tegen 'mijn' dieren als licht dementerend werd aangezien. Vooral in het begin vond ik dit eerlijkheidshalve vervelend, later enkel amusant.

Arbeidsomstandigheden veranderden uiteraard ook. Mijn eerste tientallen jaren moest echt alles nog met de hand. Hooi en stro lossen (balen van ± vijftig kilo), verblijven opnieuw inrichten. Hele dagen zand kruien of bijvoorbeeld het handmatig plaatsen van boomstammen die dienden als schuur-, klim-, of krabobject (vaak van een paar duizend

kilo) door middel van touwen, rollen en katrollen. Zelf geulen graven voor bijvoorbeeld elektra of waterleidingen. Dieren vangen voor onderzoek of transport was in die jaren vaak een risicovolle, zeer stressvolle gebeurtenis, speciaal voor het betreffende dier alhoewel ook menig verzorger er niet altijd ongeschonden afkwam. Dode dieren zelf villen, of soms zelfs begraven, kwam voor.

Uiteraard waren er conflicten (waar niet?), jammer genoeg mens eigen. Conflicten die ook weleens te wijten waren aan mijn soms starre houding, vooral als het om dierenbelangen ging.

Tijger op schoot

De stinkende lucht uit de opengesperde bek benam me zowat de adem. Kijkend naar de flonkerende hoektanden zag ik de lap tong aankomen. Voordat ik weg kon duiken, veegde de grote ruwe tong al dwars over mijn gezicht.

‘Wat ben je toch een zeldzame viezerik’, zei ik tegen Ratja ondertussen lachend achterovervallend op het bankje. Zoals gewoonlijk als we onze wandeling maakten, waren we even gestopt bij ‘ons’ bankje. Ik rookte dan een sigaretje en hij snuffelde - zover zijn lijn rijkte - om het bankje heen. Altijd kwam hij na verloop van tijd even naast me zitten en moest er gestoeid worden. Dat was het sein om weer verder te gaan, voordat het te wild werd!

Maanden kregen ze de fles, het door de moeder verstoten tweetal Bengaalse tijgers. Het vrouwtje kreeg de naam Ruth, haar broer noemden we Ratja. Ze groeiden voorspoedig, speelden dagelijks met elkaar en met ons verzorgers. Om ze zoveel mogelijk te laten ondernemen, gingen we vaak met ze wandelen. Alles vonden ze interessant en soms een beetje spannend of zelfs eng. Vooral Ruth schrok naarmate ze ouder werd van alles wat onverwacht gebeurde: de deksel van een vuilnisbak die dichtviel, iemand die on-

verwacht de hoek om kwam, kinderwagens, tractor, zelfs een kruiwagen. Kortom, een plezier deed je haar er niet echt meer mee. Ratja wel, die vond alles nog steeds prachtig. Maar gezien zijn leeftijd van bijna twee jaar was het op een gegeven moment niet meer verantwoord om met hem in de tuin te lopen als er bezoekers waren. Om hem (en mijzelf) dit genoeg niet te ontzeggen ging ik enige malen per week met hem alleen wandelen. Uitsluitend heel vroeg in de ochtend als er nog geen bezoekers waren en nagenoeg geen personeel.

Zodra ik 's morgens hun verblijf naderde, renden ze al enthousiast langs het gaas heen en weer. De eerste minuten schonk ik dan vooral aandacht aan Ruth die rondrende en tegen me aan sprong. Tot het moment dat ik op een boomstronk ging zitten en ze zich tussen mijn benen wurmde, met alle vier de poten in de lucht. Dan moest er uitvoerig over haar buik gekroeld worden. Ratja zat dan al ongeduldig voor de deur van het verblijf in afwachting van wat er komen ging. Na een paar minuten vond Ruth het altijd genoeg en wandelde weg. Wanneer ik opstond, was dat het moment waar Ratja op wachtte. Door zijn enthousiaste gesprong voor de deur was het vaak een hoop gehannes om zijn halsband om te krijgen. Want stilstaan was hem onbekend. Zat alles vast, dan kon de buitendeur open. Waarbij ik me altijd goed schrap moest zetten om bij de eerste stappen niet horizontaal met hem mee te gaan. Ruth lag ons vertrek rustig te bekijken, waarschijnlijk in de wetenschap dat we toch weer zouden terugkomen.

Meestal maakten we een vaste ronde door de tuin waarbij we het hoefdierengedeelte oversloegen. Daar deze dieren ongetwijfeld niet gecharmeerd zouden zijn geweest van de onstuimige, gestreepte jongeling. Zo snel als het vertrek was,

zo langzaam verliep de rest van de wandeling. Overal moest aan geroken worden, alles werd uitgebreid bekeken. Elk graspolletje werd besnuffeld en soms gemarkeerd door een druppel urine. Dan het liefst ook nog even rechtop tegen een boom om zijn machtige nagels te scherpen. Halverwege belandden we op onze vaste stek: het bankje. Gewoonlijk liep ik alleen, maar één keer niet. Hanny, een lieve collega, ging mee om foto's te maken. Even keek hij met een half oog naar haar. Vervolgens negeerde hij haar verder volledig. En ze maakte voor mij een serie van onze wandeling. Een kostbaar bezit.

Zelden heb ik met een roofdier zo'n band gehad. Daarom was het flink slikken toen hij samen met zijn zus op ruim tweejarige leeftijd vertrok naar Ouwehands Dierenpark. Saillant detail was nog hun aankomst, alwaar Ratja zijn kist niet uit durfde. En ik, tot ontzetting van de collega's uit Ouwehands, na zeker een half uur wachten het verblijf instapte. Ik hurkte bij de opening van

de kist en verzocht hem vriendelijk doch dringend om er nu eindelijk eens uit te komen, omdat ik hem zomaar een grote kakkerd vond. Dit kon hij waarschijnlijk niet over zijn kant laten gaan en met een luid *frrrrr* stapte hij resoluut de kist uit. Achteraf gezien misschien niet echt verantwoord gedrag mijnerzijds.